

Zabavne stvari.

Podoba.

Povést.

Ruski spisal N. V. Gogolj. Preložil L. G. Podgoričan.

I.

(Dalje.)

Tako je Čartkov prav nenadoma kupil staro podobo in to trenutje samega sebe vprašal: „Zakaj sem kupil jo? — čemu pa mi bode?“ — Ali ni bilo več nikakoršne pomoči. Vzel je iz žepa dvogrivnik, dal prodajalcu ga, podobo vzel pod pazduho in odnesel jo seboj.

Na poti se je spomnil, da je bil poslednji dvogrivnik to, ki je imel ga in oddal. Pomračila se mu je misel takój; nevoljna in malomarna puščoba se je lotila ga prav ta trenotek. „Da bi hudir pozobal to! — Kako gnjusoben je ta svet!“ — opomnil je s čutom ruskega človeka, ki se mu slabo godí. Da skoro sam ni znal, korakal je nehoté brzo dalje in ni imel čuta do ničesar. Večernega žara rudeča jasnota je še mudila se na nebem oboci; še so bili domi, stoječi na tej strani, ožarjeni z njega toplo svetlobo; a v tem je bil vshajajočega meseca hladni sinjkasti blesek jasnejši in jasnejši. Poluprozorne lahke sence trakovi so padali na zemljo in odbijali se od domov in pešcem od nog. Uže je umetelnik začel malo po malo ozirati se v nebo, pokrito z nekako prozorno, tenko, sumljivo svetlobo, a skoro te trenotke so mu iz ust prikrilile te-le besede: „Kako tenek zvuk je to!“ — in besede: „To je zlo, da bi vrag vzel to!“ — in popravljal je podobo, ki je neprestano vhajala mu izpod pazduhe, in pospešil korake.

Utrujen in vès potan je privlekel se domov v petnajsti ulici na Vasiljevskem otoku. Težko in sopeč je lezel po stopnicah, politih s pomijami in odičenih z mačjimi in pasjimi odpadki. Potrkal je na duri, ali ni se oglasil nihče: žive duše ni bilo domá. Prislonil se je k oknu in sklenil je, da bode potrpežljivo čakal, pa napósled se je za njim sè svojimi koraki oglasil sluga v modri košulji, to je bil njegov kuhar, trl mu je barve, pometal bivališče, ki je sproti nesnažil ga sè svojim obutalom. Mladeniču je bilo imé Nikita; prebil je ves čas za vratmi, kedar gospoda ni bilo domá. Nikita je dolgo časa trudil se, predno je ključ porinil v luknjo ključavnici, ki je ni videl ni o temi.

Napósled so duri bile odprte. Čartkov je stopil v prednjo sobo, nestrpno je bila mrzla, to imajo vsi umetelniki, česar pa sami ne opažajo. Ni oddal Nikiti plašča, temuč kar stopil je v svojo delavnico — štirikotno sobo, veliko ali nizko, sè zamrzlimi okni, zame-tano z vsakojako umeteljniško zmesijo: s kosci raznih rok iz sadre (gips), z okviri, prevlečenimi s platnom, s krajinami, začeti in pohojeni, z obleko, razvešeno po stoléh. Močno je bil utrujen, odložil je plašč, razmišljeno donešeno podobo postavil med dva mala odrezka platna in kar padel je na ozek blazinjak (divan), o katerem bi človek ne bil lahko trdil, da je prevlečen s kožo, kajti vrsta mednih čavličev, ki so nekedaj pripeto držali, davno je uže bila samosvojna, a koža je tudi po vrhi bila sama svoja, da je Nikita za njo z rival omazane nogovice, košulje in vse nesnažno perilo. Ko je bil sedel in oddehnal se, kolikor je bilo mogoče počiniti na tem ozkem blazinjaku, zahteval je napósled svečo.

„Sveče ni“ — povedal je Nikita.

„Kako je to, da je ni?“

„Saj je uže sinoči ni bilo“ — odgovoril je Nikita.

Umetelnik se je spomnil, da res uže poprejšnjega dné ni bilo sveče, torej je upokojil se in molčal je. Dal se je sleči in del je ná-se svoj močni in jako obnošeni halat.

„A bil je tukaj gospodar“ — opomnil je Nikita.

„Nu, ali je prišel po novce? — znam to“ — dejal je umetelnik in kolebnil z roko.

„Ali ni prišel sam“ — povedal je Nikita.

„A s kom vred je prišel?“

„Ne znam, s kom vred, z nekim policijskim pooblaščencom (komisarjem).“

„Zakaj pa s policijskim pooblaščencom?“

„Ne znam, zakaj; dejal je, da zató, ker stanovnina ni plačana.“

„Nu, kaj bode iz tega?“

„Jaz ne znam, kaj bode iz tega; dejal je, če neče, naj pa ostavi bivališče. Hočeta priti zopet jutri.“

„Naj le prideta“ — opomnil je otožno hladno Čartkov — in žalost je ovladala ga popolnem.

Mladi umetelnik Čartkov je imel spretnosti, ki so mnogo obečale; o mnogih trenutkih je njegov čopič razodeval nazornost (anschauung) in razmernost, nagel nagib, da se bliža bolj prirodi.

„Pozorni bodite, dragi moj“ — rekel mu je čisto profesor, — „vi imate spretnosti; grehota bode to, če jih poguboste; ali nestrpni ste; kedar vas se kaj loti, kaj priljubi se vam, ovlada vas to, a vse drugo vam je smet, do družega vam nič ni, vi sami ne znate, kaj bi radi. Pazite, da napósled ne boste po sedanjí navadi živopisec (malar); uže začenjajo presmelo kričati vaše barve, vaši riski niso strogi, zdaj pa zdaj so do čela slabi, črta ni vidna; vi uže hitite za osvetljenjem sedanjega časa, za tem, kar o prvem pogledu bíte v oči... varujte se, da nevedoma ne zablodite v angleško razvado; pazite: uže se vas začjenja prijemati svét, uže drugič okrog vašega vrata vidim gizdalinsk robec, lesketajoč klobuk.... Vablivo je to, če človek more lotiti se, ter za novce malati obraze, podobe po sedanjí navadi; ali to je spretnostim skaza, ne razvitek. Potrpežljivi bodite! Premislite vsakako delo, zavržite gizdavost — naj drugi beró novce, kar je vaše, to vam se ne zgubode.“

(Dalje prih.)

Naši dopisi.

Iz Gorice 23. julija. (Izv. dop. — Konec.) Naši Brici so prosili brezvspešno za sodnijo na lastnih bridi; nasprotniki njih željá so dobro poznani. Ministerstvo bo treba še po drugih potih podučiti o potrebah naših Bricev. Enaka se bo morala zgoditi gledé na vpeljavo učnega jezika v naših srednjih šolah. Te dni namreč je dobil deželni odbor goriški odgovor po tržaškem namestništvu, da naj v tej zadevi ostane vse po starem. Naučno ministerstvo se sklicuje na svoje prepričanje in na sklepe deželnega šolskega sveta, in pristavlja celó, da se mora status quo obdržati, ker dose-danje „uredbe pospešujejo obe narodnosti (slov. in ital.) ne da bi katero zavirale, in ker varujejo državne koristi.“ O svojem času sem poročal, kako je sestavljen deželni šolski svét, in da od te strani nam ne bodo nikdar pravično in ugodno sklepali, sosebno če se še kak domačinec (zadnjič Lah) zлага z zagrizenimi Nemci! Deželni odbor, deželni zbor in vsi domači modrijani pa razvidijo, kako jih naučno ministerstvo podučuje, češ, da ne vedó sami, kake uredbe pospešujejo obe narodnosti, slovensko in italijansko. Jaz bi nasvetoval ministru Conradu, da bi pogledal v šolske statistike na Beneškem, da bi izvedel, koliko italijanskih učencev s Primorskega se uči na

Laškem, se nasreba tamo laškega duha in se povrne potem v Avstrijo vse to, ker se Lah avstrijski ne marajo ali ne morejo učiti po sedanjem sistemu. Videant consules!

Prem 19. julija. (600letna slavnost. — Konec.) Ko je ta veseli in nedolžni otroški trušč prenehal in bil dovršen, zapoje zopet zbrana šolska mladina vse odstavke slavnostne himne: „Kranjska z Avstrijo“ z vso navdušenostjo, seosebno njeni (himne) zadnji del vsakega odstavka, čemur sledi obdarovanje vseh 172 zbranih šolskih otrok. Razdeljenega bilo je vsega skupaj 260 raznih predmetov, to je, 10 kosov slavnostnih svetinj, 100 knjižic „Habsburški rod“, 50 komadov slavnostnih pesem z napevi vred in pa 100 podob. Svetinje najzaslužnejšim učencem in učenkam pripenjal, kakor tudi druga darila po zasluženju, sporedno oddajal je domači župnik, visokoč. g. Anton Žgur. Po dovršenem obdarovanju zahvali se podpisani v imenu svoje šolske mladine vsem onim milim dobrotnikom, kateri so na eni ali drugi način k slavnosti kakor koli pripomogli, ter na prostoru veselice javno imenuje imena njihova, da jim bode mladina vedela pri vsaki priliki tudi sama hvaležna biti.

Vso slavnost povelečevalo je tudi 21 strelav z doma narejenimi petardami, katere so srednje velikosti možnarjem enako prav dobro gromele.

Pred sklepom slavnosti se še enkrat z mladino prav navdušeno zapojó zgoraj navedeni trije odstavki „cesarske himne“, na kar še enkrat presvitlemu cesarju Francu Josipu I. in celi prevzvišeni Habsburški hiši trikratni frenetični „slava“ iz grl vseh navzočih zadoní.

Konečno še podpisanega malenkost zbrani šolski mladini na kratko pojasni staroslavno geslo: „vse za vero, dom, cesarja“, po katerem se prebivalci naše lepe domovine Kranjske od najstarejših časov sem vedno zvesto ravnaajo, ter je spominja na veličastno obljubo in prisego ravno ta dan pred 600 leti po naših staroslav- nih pradedih prevzvišeni Habsburški hiši slovesno storjeno, katera se je do današnjega dné vedno in neprestano kot sveta oporoka tudi skoz vse rodove vestno držala. To prisego vsa šolska mladina s krepkimi glasovi, da se hoče po geslu: „vse za vero, dom, cesarja“ vedno ravnati, živeti in tudi umreti z besedo: „hočemo“ obnovi.

Za sklep opravi se na prostoru veselice pod milim nebom s šolsko mladino še kratka molitev, da bi mili Bog tudi vprihodnje našo lepo deželo in njene prebivalce s presvitlimi Habsburškimi vladarji vred v vsem dobrem, krščanskem, poštenem in pravičnem sveti veri in domu v prospeh, čast in slavo s svojo vsemogočno roko milostno podpirati, varovati, voditi in čuvati hotel.

In tako bila je šolska veselica s praznovanjem 600letnega združenja Kranjske s presvitlo Habsburško hišo tukaj imenovani dan ob pol 12. uri pred poludnem končana, ob katerem času se je šolska mladina vsa navdušena, vesela ter duševno in telesno pokrepčana raz šolske veselice prostora na dom odpustila. Ta dan gotovo vsakemu šolskemu otroku tukajšnje farne in šolske občine v najboljšem spominu skoz celo življenje ostane!

Mili dobrotniki, kateri so k tej veselici in spodobnemu praznovanju slavnega zgodovinskega praznika 600letnice vsak po svoje pripomogli, so: visokočast. gospod župnik Anton Žgur, Andrej Frank, Anton Žnidaršič, France Žnidaršič sè soprogo vred, vsi iz Prema; Janez Valenčič, hiš. št. 1, in Anton Posega, vodja železnične postaje, oba iz Kilovč; Janez Baša in Valenčič Jakob iz Bitinja; gospá Franica Kovačič in Miha Kovačič iz Šmerij, in pa Valentin Ermacora, opékar pod Premom, ter slavni c. kr. okrajni šolski svet v Postojni, kateri poslal bil je le-sem brezplačno 10 komadov pozlačenih

slavnostnih svetinj. Domači imenovani dobrotniki zložili bili so skupaj v gotovini denarni in denarne vrednosti skupni znesek s 45 gold. 90 kr., s čemur se je mogla veselica dostojno prirediti in pošteno izvršiti.

Vsem tem blago-milim dobrotnikom se kot stari „fehtovič“ v imenu razveseljene in obdarovane šolske mladine tukaj še enkrat javno prav iz dna srca preiskreno zahvaljujem ter se jim tudi v prihodnje za daljno podporo pregoreče priporočam. — Bog mili Vam Vaša blaga dejanja tisoč- in milijonkrat v polni meri obilno plačaj in povrni!

M. Rant, učitelj.

Skopo na gorenjem Krasu 30. julija. — Primorci sploh govore, da imajo vsako 7. leto dobro letino. Ona letina se je kazala letos. Sena je bilo obilno več, nego lani; v žiti je bila srednja letina; sočivje je dobro kazalo, posebno pa je vinska trta „teranka“ obetala bogato trgatv; a 25. julija zjutraj ob 8. uri je bil nam gorenjem Kraševcem tužen dan, silna toča se je vsipala ter uničila nekatere občine deloma, druge pa vse do čistega. — Sviloprejke so se dobro ponesle, a cena njim je bila nizka 1 gold. 50 kr. kl. — Gosenice (gobovec, švanspinec, liparis dispar) so letos po Krasu črni gaber, slive, jabelka, leško, sem ter tje hrast, da celó oreh do nazega obrale, zdaj je nazaj perje pognalo. Bog daj večo skrb za naprej v zatiranji te jako škodljive živalice! — Da se frišno meso o letnem času smrdljivosti obvaruje, se potrosi z zmletim žveplom.

A. K.

Iz Ljubljane. (Nemškutarski nasprotniki naši) se ne morejo umiriti, da so bili prazniki 600letnice tako sijajni tudi brez nemškutarske večine v deželnem zboru in odboru; ne morejo nam odpustiti, da je bil red pri vseh tako velikanskih svečanostih, pri toliki množici ljudstva izgleden, da je bilo priznanje cesarjevo za vse to v resnici premilostljivo. — Vse to bôde hudo naše silne nasprotnike toliko bolj, ker bi bili nekateri mladenčki izmed njih prav radi provzročili nekaj ravsanja, kakoršno je navadno bilo včasih pri „neomikanih kmetijskih fantih“. — Pa to jim je spodletelo in mislimo, da ne bode napačno, ako se ona korajža malo ohladi v temni shrambici v Križankih. — Tudi dopisuni unanjih časnikov trudili so se vse dogodbe kaziti, pa tudi to prizadevanje ni imelo vspeha. — Po vsem tem mislimo, da narod naš zdaj in zmirom, dokler imamo pravično vladu, mirno gleda na vse to nagajanje klike, katera celó v svojem poginu noče sprevideti, da pri nas niso tla za njo. Mi lahko mirno gledamo to početje v zavesti, da smo tukaj mi doma, in da je za čas dejanske enakopravnosti vse prizadevanje nasprotnikov ničevu.

— (Mestni odbor ljubljanski) zboroval je dné 27. u. m.; pri tej seji došla je rešitev sklepa gledé učnega jezika v mestnih ljudskih šolah od deželnega šolskega sveta, o kateri se bode še obravnavalo; potem več gospodarskih in zdravstvenih poročil. Začetkom seje pa je poročal gosp. župan Grasselli o postopanju mestnega zbora v dnevih praznovanja 600letnice, o premilostljivi zadovoljnosti presvitlega cesarja. — Pri koncu seje odgovoril pa je tudi župan, da mu ni neznanu vedenje nekaterih nasprotnikov v „Švicariji“, da je o tej zadevi prejel uradno poročilo in ga tudi uže oddal do deželnega predsedstva, katero bo gotovo uvedlo, kar je prav. — Konečno opominja g. župan, naj se slovensko prebivalstvo ne dá dražiti in iznemirjati po takem pobalinskem vedenju nasprotnikov, ki hočejo s tem napraviti nerednosti, da bi potem mogli po svetu kričati: tako se zdaj godi na Kranjskem, odkar tam gospodarijo Slovenci.

— (Glavni odbor kmetijske družbe) zboroval je preteklo nedeljo in sklepalo se je deloma o porabi držav-

nih podpor za tekoče leto. — Muricodolske plemenske živine nakupilo se bode nekaj v mesecu septembru tega leta. — O podpori za nadaljevalni poduk se sklene prepuštni predloge deželniemu šolskemu svetu. — Prošnje za napravo vodnjakov, za katere je privoljenih 1400 gl., oddati so pri c. kr. deželni vladi. — Za podučne spise privoljenih 100 gold. obrniti se ima posebno za poduk v mlekarstvu oziroma za nakup holštajnske pinje. — Za šolsko mladino na Premu privoli se vsled prošnje učitelja M. Ranta nagrada 10 gold. za pokončevanje škodljivega mrčesa. — Nekaj poročil odloži se za prihodnjo sejo.

— (*Deželne sirotinske ustanove.*) Pričetkom prihodnjega šolskega leta 1883/4. se bodo oddale nekatere deželne sirotinske ustanove za sprejem dečkov in deklic v sirotišnico, slučajno se bodo nekaterim sirotam podelile ustanove na roko. — Do takih ustanov imajo pravico edino le otroci z domovinsko pravico na Kranjskem, ki z ubožnim in rojstnim listom in z zdravniškim spričalom dokažejo svojo starost (vžitek ustanove se more pričeti po 6. letu in trajati do končanega 15. leta), popolno ubožnost, telesno in duševno sposobnost za šolski poduk, in da so brez očeta ali matere ali brez obeh. Dotične prošnje naj se oddajo na deželi pri c. k. okrajnem glavarstvu, v Ljubljani pa pri mestni gosposki, da jih ta izroči do 20. avgusta deželnemu odboru.

— (*„Slovenska Matica“*) izda meseca septembra t. l. za l. 1882. in 1883. troje knjig: 1. „Letopis“ za leto 1882/3. z Miklošičevo podobo; 2. „Lovčeve zapiske“, I. del; 3. „Spomenik“. Vsak člen, ki naprej plača 4 gld. letnine za l. 1882. ali 1883., dobi samo po en iztisek vsake teh knjig. Kdor plača samo 2 gold. letnine naprej za leto 1882. ali 1883., dobi samo po en iztisek „Letopisa“ in „Lovčevih zapiskov“, ker Matica „Spomenika“, ki je sam vreden mnogo nad 4 gld., nikomur ne more dati za 2 gold. Imena tistih členov in poverjenikov, ki do 31. avgusta t. l. ne pošljejo nobene podpore za l. 1882. in 1883., izbrisejo se po §. 3. Matičinih pravil iz imenika Matičinih členov in poverjenikov leta 1882. in 1883. Na upanje Matica knjig dajati ne more.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Boj za to, ali bode ljudska veselica ali ne v spominj 200letnice, odkar je poljski kralj Sobjeski odgnal Turke, še zmiraj traja med krščanskim in judovskim prebivalstvom; da se na Dunaji dostojno ne bo praznovala ta svečanost, je zdaj gotovo, kakor je znano in gotovo, da o vseh večih vprašanjih gospodarijo tam judovski listi. S tem pa se Dunaj tudi sam obsodi. — Velika dogodba tega tedna je odlikovanje našega ministra vnanih zadev, grofa Kalnoky-a, z nemškim redom „črnega orla“, najvišim nemškim redom. Iz tega odlikovanja sklepa politični svet, da so razmere naše z Nemško zmirom tesno prijateljske. Trdnost avstrijsko-nemške zveze dokazuje pa še bolj nedvomljivo predstoječe obiskanje nemškega cesarja Viljema pri nas. Pride namreč dne 8. t. m. obiskat našega cesarja v Išel in se bode tam mudil dva dni; bolj kot to obiskanje bi ne mogel dokazati noben čin v resnici prijateljske zveze med našim in nemškim cesarjem, najboljše poročstvo evropskega miru.

— Električna razstava tukajšnja ni bila gotova v namenjenem času. Dotični odbor sklenil je zdaj dokončno pričeti razstavo dne 16. t. m. Cesarjevič Rudolf

bil je uže drugič v rotundi v Praterji, kjer bo razstava, prepričati se o napredku priprav.

Iz Prage. — Dne 28. u. m. utemeljil je v deželnem zboru dr. Rieger svoj predlog, naj se predrugači volilni red za Česko v smislu pravice. — Krivičnost volilnega reda, rekel je, priznali so nasprotniki naši sami, da Čehi nismo v ničemur zaostali za Nemci, pokazali smo v vseh strokah ved, umetnosti in javnega življenja, da smo v večini nasproti Nemcem v naši deželi, priča statistika, premočni in prezavedni smo, da bi se dali tlačiti po komurkoli, enako mogočnost in pravico neodvisnega narodnega obstanka pa pripoznamo tudi Nemcem v deželi, tedaj porazumimo se obema narodoma na korist! Živahna pohvala sledila je mojster-skemu govoru.

Laško. — Grozovita nesreča zadela je preteklo soboto večer ob $\frac{3}{4}$ 10. uri otok Ischia blizu Neapola. Hud potres trajajoč 15 sekund pokončal je skoraj vsa poslopja lepega otoka in v njih pogrebel več tisoč ljudi. Začetkom sodilo se je, da je mrtvih ljudi 1000, zdaj se pa kaže, da jih je mnogo več; najnovejši telegrami trdijo nad 5000. — Otok ves vulkaničen šteje 24.000 prebivalcev, ima veliko toplic, katere so ravno zdaj zelo obiskane. Najlepše teh toplic so v Casamicciola, ki šteje 4000 prebivalcev, več lepih gostilnic in bogato-okinčanih javnih poslopij za goste. V tem mestu razdejana so vsa poslopja razun enega in število tukaj podsutih ljudi ceni se na 2500 do 3000, v Lacco ceni se število mrtvih na 1000, v Forio na 300. Veliko ranjenih prepeljali so v bolnišnice neapoljske. Žalost in strah po vsi Laški je tem večji, ker je pogrebenih tam mnogo zelo odličnih oseb. Tudi kmetovalci otoka so večidel podsuti, ker so se bili uže podali k pokoju. Pomoč je došla nesrečnim kmalu, toda pomagati ni bilo mnogo. Zdravih izkopali so do zdaj 15 oseb. Rešitev je vsled tega težka, ker so vse ceste zasute in ker je te dni neprenehoma deževalo. Zdravnikov in vojakov došlo je na pomoč veliko število. Tudi kralj Umberto podal se je vsled nesreče iz Milana, kjer je bival v Neapolji, podaril je podpore 20.000 lir, ministerski svet 20.000, deželni zastop podaril je 100.000 lir, ravno toliko tamošnja narodna banka, sv. oče 20.000 lir. — Nesreča, pravijo izvedenci, ni nastala vsled splošnega zemeljskega potresa, ampak vsled tega, ker se je posedel ves otok. Zadnji potres bil je tam leta 1881., pa tedanja nesreča je bila primeroma mala.

Egipt. — Kolera tukaj še vedno hudo razsaja; nekatere dni umrlo jih je samo v Kairi nad 500 oseb; telegram od 31. julija naznanja v Kairi 330 mrtvih v zadnjih 24 urah. Število umrlih angleških vojakov je naznanjeno zdaj nad 50. V Aleksandriji umrlo je le malo oseb za to boleznijo. V Evropi se do zdaj še ni pokazala, samo z Angleškega naznanili so se pred nekaj dnevi 3 slučaji, 2 pa iz Beiruta. — Sploh so novejša poročila gledé števila umrlih in razširjevanja bolezni ugodnejša, nikakor pa še ne dobra. Upajmo, da se posreči, bolezni prestop zabraniti v Evropo in da nas Bog obvaruje še te hude šibe.

Žitna cena

v Ljubljani 25. julija 1883.

Hektoliter: pšenice domače 7 gold. 80 kr. — banaške 8 gold. 93 kr. — turšice 5 gold. 40 kr. — soršice 6 gold. 50 kr. — rži 4 gold. 6 kr. — ječmena 4 gold. 6 kr. — prosa 5 gold. 53 kr. — ajde 4 gold. 71 kr. — ovsa 2 gold. 92 kr. — Krompir 3 gold. 57 kr. 100 kilogramov.